

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни

ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ НАУКИ

підготовки _____ **бакалавра** _____

(назва освітнього рівня)

спеціальності _____ **014 Середня освіта (Географія)** _____

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми _____ **Географія. Економіка** _____

(назва освітньо-професійної, освітньо-наукової / освітньо-творчої програм)

Силабус навчальної дисципліни «ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ НАУКИ» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Географія), за освітньою програмою «Географія. Економіка».

Розробник: Чижевська Л. Т, доцент кафедри фізичної географії, кандидат географічних наук, доцент.

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри фізичної географії
Протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.

Завідувач кафедри:

(Фесюк В. О.)

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань «01 Освіта/Педагогіка» Спеціальність «014 Середня освіта (Географія)» Освітня програма «Географія. Економіка» перший (бакалаврський) рівень освіти	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 год./ 4 кредити		Рік навчання – 3
		Семестр – 5
ІНДЗ: є		Лекції – 28 год.
		Практичні (семінари) – 26 год.
		Лабораторні – 0 год.
Мова навчання	Самостійна робота – 58 год.	
	Консультації – 8 год	
	Форма контролю: екзамен (5 семестр)	
	Українська	

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань «01 Освіта/Педагогіка» Спеціальність «014 Середня освіта (Географія)» Освітня програма «Географія. Економіка» перший (бакалаврський) рівень освіти	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 год./ 4 кредити		Рік навчання – 3
		Семестр – 5
ІНДЗ: є		Лекції – 10 год.
		Практичні (семінари) – 10 год.
		Лабораторні – 0 год.
Мова навчання	Самостійна робота – 86 год.	
	Консультації – 14 год	
	Форма контролю: екзамен (5 семестр)	
	Українська	

II. Інформація про викладача

Викладач	Чижевська Лариса Тарасівна
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри фізичної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Чижевська_Лариса_Тарасівна
Телефон	+380505164023
e-mail	chyzevska.larisa@vnu.edu.ua
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700

Консультації	Очні консультації: 2 академічні години щосереди 15:00-16:25, аудиторія С-618
--------------	--

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Теорія і методологія географічної науки» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань «01 Освіта / Педагогіка» спеціальності «014. Середня освіта (Географія)» освітньої програми «Географія. Економіка.», є складовою новітньої географії, належить до переліку нормативних навчальних дисциплін, забезпечує професійний розвиток бакалавра та спрямована на формування у здобувачів компетентностей щодо теоретико-методолгічних засад розвитку географічної науки, щодо розуміння реального стану географічної оболонки загалом та її окремих компонентів, усіх можливих шляхів їх дослідження.

Географія, будучи наукою, що перебуває у безперервному розвитку, з безліччю міжпредметних зв'язків, використовує теорію та методологію різних структурних рівнів, від філософської до конкретнонаукової, запозичає методи з різних галузей наук. Водночас, географія, формує власні специфічні підходи, що використовуються для дослідження проблем у географічній оболонці. Існує безліч прикладів застосування географічних підходів в інших сферах науки та виробництва.

Сучасна географія розвивається на матеріалістичних засадах, спираючись на діалектичні погляди про існування руху, розвитку, змін. Серед теоретичних підходів та методів, що застосовуються в географії багато традиційних, добре відомих та перевірених практикою. Географічна наука повсякчас збагачується новими сучасними теоріями та методологією дослідження, які перебувають на стадії розробки, перевірки та вдосконалення. Завдяки використанню новітніх підходів дослідження географія отримала можливість досліджувати такі об'єкти, процеси та явища, що є прихованими, недосяжними для безпосереднього вивчення. Саме розширюючи можливості географічної теорії та методології дослідження людина навчилася моделювати й прогнозувати стан компонентів довкілля, передбачати напрямки розвитку різних процесів.

Вивчення різнопланових географічних дисциплін студентами передбачає володіння відповідною теорією та методологією дослідження. Прийоми та навички, здобуті на початкових етапах вивчення географії повинні допомогти у подальшому навчанні та майбутній професійній діяльності. З огляду на це навчальний курс «Теорія та методологія географічної науки» є актуальним і потребує на особливе відношення з боку студентської молоді.

3. Пререквізити і постреквізити дисципліни.

Пререквізити:

– загальне землезнавство (здатність розуміти походження, будову й склад планети, особливості географічної оболонки Землі та її сфер, просторову диференціацію природних умов, суть природної географічної зональності і висотної поясності, співвідношення суходолу й океану, циркуляцію атмосфери та ін.);

– ландшафтознавство (здатність застосовувати знання про зональні одиниці комплексного районування, розвиток, функціонування і поширення ландшафтів, взаємозв'язок і взаємозалежність природних компонентів ландшафту, аналізувати закономірності просторово-часових змін природних комплексів під впливом природних і антропогенних чинників);

– математика (здатність аналізувати математичні залежності, проводити математичні розрахунки щодо кількісних і якісних показників стану тіл, прояву явищ та процесів у географічній оболонці);

– філософія (розуміння особливостей світобудови, сутності діалектичного та метафізичного світогляду, особливостей процесу пізнання, історії розвитку наукового пізнання, змісту філософських учень (детермінізму, релятивізму, нігілізму, енвайроменталізму та ін.);

– картографія (здатність застосовувати знання про карту, класифікацію карт, картографічні проєкції, особливості генералізації інформації, способи зображення явищ та процесів на карті, масштаб, роль легенди карти);

– геологія (здатність застосовувати знання про походження, будову та склад планети, геохронологію, тектонічні структури, основні геологічні явища та процеси);

– історія (здатність застосовувати знання про розвиток природи й людського суспільства, основні етапи становлення наукової думки, роль навколосвітніх подорожей для розвитку географії);

– біологія (здатність застосовувати знання про походження органічного світу, його еволюцію, сутність біосфери, властивості й функції живої речовини, системність живих організмів та їх угруповань, аналізувати взаємозв'язки живих істот між собою та з оточуючою їх неживою природою, виявляти сучасні загрози біорізноманіттю);

– екологія (формування уявлень про етапи становлення екологічної науки, розуміння сутності екологічного підходу, значення екологізації для географічної науки, вирішення проблем геосфер, набуття здатності аналізувати стан екосистем);

Постреквізити: охорона та раціональне використання навколишнього природного середовища, фізична географія материків та океанів, фізична географія України, регіональна економічна і соціальна географія, економічна та соціальна географія України, соціальна географія, географія промисловості, теорія сталого розвитку, конструктивна географія, методологія та організація наукових досліджень в галузі.

4. Мета та основні завдання дисципліни.

Метою даної дисципліни є: формування системи знань про теорію та методологію, що використовуються в ході географічних досліджень, їх значення для вирішення існуючих у географічній оболонці проблем, роль географії в системі сучасних наук.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни є:

-вивчення теоретичних питань теорії та методології географічних досліджень;

-формування уявлень про структури науки, основні парадигми, теорії, вчення, концепції;

-оволодіння сутністю класифікації методів дослідження, змістом філософських та загальнонаукових методів, що допомагають здійснювати географічні дослідження, конкретнонаукової (географічної) методології дослідження;

-ознайомлення із традиційними та новітніми підходами щодо вирішення проблем географії;

-оволодіння навичками застосування історичного, порівняльного, системного, екологічного, ландшафтно-екологічного та інших підходів для отримання достовірних результатів географічних досліджень;

-вивчення ієрархічних особливостей взаємопідпорядкованості географічних знань, зокрема, загальнонаукових та загальногеографічних вчень, теорій, концепцій, законів і закономірностей та їх ролі для розвитку географічної науки;

- формування уявлень про унікальність географічного мислення та етапи організації географічних досліджень;

-ознайомлення із джерелами отримання первинної та вторинної географічної інформації;

-набуття навичок визначення об'єкта і предмета дослідницької діяльності;

-набуття досвіду аналізувати доцільність і можливості використання теорії та методології географічної науки, підбирати підходи та методологію для вирішення конкретних завдань, застосовувати отримані знання на практиці.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні історичні етапи розвитку предметної області (ПРН 1); термінологію і номенклатуру, розуміти основні концепції, теорії та загальну структуру географічної та економічної наук, закони і закономірності, різні погляди на проблемні питання сучасної географії й економіки (ПРН 10); зміст, структуру та методичні особливості вивчення географічних та економічних дисциплін у закладах загальної середньої освіти (на рівні базової освіти), спроможний формувати в учнів цілісну наукову картину світу (ПРН 11);

вміти: оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності (ПРН 5); пояснювати просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях (ПРН 12); володіти методами навчання, користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми використання картографічної продукції для характеристики окремих географічних об'єктів і територій (ПРН 15).

4. Результати навчання (компетентності)

До кінця навчання студенти набудуть таких компетентностей:

загальні компетентності:

• знання і розуміння професійної діяльності та здатність професійно розвиватись і навчатись упродовж життя (ЗК-2);

- здатність працювати автономно і в команді, забезпечувати якість виконання робіт і оцінювання результатів, приймати обґрунтовані рішення (ЗК-7);

- здатність до пошуку, обробки та критичного аналізу інформації з різних джерел, до інноваційного мислення, креативності, до генерування нових ідей (ЗК-8);

- здатність до використання знань в практичній діяльності, до адаптації та дії в нових умовах (ЗК-9).

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність застосовувати набуті географічні, економічні та психолого-педагогічні компетентності для формування в учнів ключових і предметних компетентностей на рівні базової середньої освіти (ФК-1);

- здатність використовувати поняття, концепції, теорії географії й економіки для комплексної характеристики природних та соціально-економічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному) (ПК-1);

- здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною, розуміти і пояснювати стратегію сталого розвитку людства (ПК-2);

- здатність обґрунтовувати взаємозв'язки у ландшафтах, характеризувати особливості фізико-географічних об'єктів у геосферах (ПК-3);

- здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах і країнах (ПК-4);

- здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати і пояснювати особливості геопросторової організації її природи, населення і господарства (ПК-5);

- здатність виконувати польові дослідження (природних та суспільних об'єктів і процесів), спроможність проводити педагогічні дослідження, інтерпретувати результати, застосовувати їх у професійній діяльності (ПК-6);

- здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності, системне географічне мислення при вивченні Землі (світу), геосфер, материків і океанів, природних і суспільних територіальних комплексів (ПК-8).

5. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Тема	Кількість годин					
	Усього	Лек.	Практ. (Семін.)	Конс.	Сам. роб.	Форма контро- лю*/ Бали
Змістовий модуль I. Теоретичні засади географічних досліджень						
Тема 1. Основні положення теорії та методології науки. Історія та філософія						ДС, ІНДЗ/4

науки	6	2	-	-	4	
Тема 2. Структура сучасної географічної методології. Загальнонаукові методологічні підходи та їх використання в ході географічних досліджень	9	2	2	1	4	ДС/2
Тема 3. Сучасна класифікація методів дослідження в географії	9	2	2	1	4	ДС/2
Тема 4. Роль системного підходу в географічному дослідженні	8	2	2	-	4	ДС, ІНД3/2
Тема 5. Становлення та напрямки використання екологічної парадигми в географії	8	2	2	-	4	ДС, ІНД3/2
Тема 6. Значення ландшафтної аналізу для вирішення географічних проблем	8	2	2	-	4	ДС, ІНД3/4
Модульна контрольна робота № 1						КР/20
Разом за змістовим модулем 1	48	12	10	2	24	36
Змістовий модуль II. Ієрархія знань в географічній науці						
Тема 7. Структура географічної науки. Об'єкт та предмет дослідження в географії	9	2	2	1	4	ДС, ІНД3/4
Тема 8. Теоретичний аналіз наукових шкіл географії	9	2	2	1	4	ДС, Р3/2
Тема 9. Вчення в географії	8	2	2	-	4	ДС, Р3/4
Тема 10. Аналіз основних географічних теорій. Концепції та гіпотези в географії	8	2	2	-	4	ДС, Р3/4
Тема 11. Мова географічної науки та особливості фіксації наукових фактів	9	2	2	1	4	ДС, ІНД3/4
Модульна контрольна робота № 2						КР/20
Разом за змістовим модулем 2	43	10	10	3	20	38
Змістовий модуль III. Методологія географічних досліджень						
Тема 12. Методологічні особливості моніторингу компонентів географічної						ДС/2

оболонки та нормування якості геосистем	11	2	2	1	6	
Тема 13. Методологія кількісної та якісної оцінки компонентів геосистем	9	2	2	1	4	ДС/2
Тема 14. Роль методів прогнозування та моделювання в географії	9	2	2	1	4	ДС ІНДЗ/2
Модульна контрольна робота № 3						КР/20
Разом за змістовим модулем 3	29	6	6	3	14	26
Всього годин	120	28	26	8	58	100

Заочна форма навчання

Тема	Кількість годин					
	Усього	Лек.	Практ. (Семін.)	Конс.	Сам. роб.	Форма контролю*/ Бали
Змістовий модуль І. Теоретичні засади географічних досліджень						
Тема 1. Основні положення теорії та методології науки. Історія та філософія науки	9	-	2	1	6	ДС, ІНДЗ/4
Тема 2. Структура сучасної географічної методології. Загальнонаукові методологічні підходи та їх використання в ході географічних досліджень	9	-	2	1	6	ДС/2
Тема 3. Сучасна класифікація методів дослідження в географії	7	-	-	1	6	ДС/2
Тема 4. Роль системного підходу в географічному дослідженні	9	2		1	6	ДС, ІНДЗ/2
Тема 5. Становлення та напрямки використання екологічної парадигми в географії	7	-	-	1	6	ДС, ІНДЗ/2
Тема 6. Значення ландшафтного аналізу		-	-		6	ДС,

для вирішення географічних проблем	7			1		ІНДЗ/4
Модульна контрольна робота № 1						КР/20
Разом за змістовим модулем 1	48	2	4	6	36	36
Змістовий модуль II. Ієрархія знань в географічній науці						
Тема 7. Структура географічної науки. Об'єкт та предмет дослідження в географії	11	2	2	1	6	ДС, ІНДЗ/4
Тема 8. Теоретичний аналіз наукових шкіл географії	7	-	-	1	6	ДС, РЗ/2
Тема 9. Вчення в географії	11	2	-	1	8	ДС, РЗ/4
Тема 10. Аналіз основних географічних теорій. Концепції та гіпотези в географії	11	2	-	1	8	ДС, РЗ/4
Тема 11. Мова географічної науки та особливості фіксації наукових фактів	9	-	2	1	6	ДС, ІНДЗ/4
Модульна контрольна робота № 2						КР/20
Разом за змістовим модулем 2	49	6	2	5	34	38
Змістовий модуль III. Методологія географічних досліджень						
Тема 12. Методологічні особливості моніторингу компонентів географічної оболонки та нормування якості геосистем	9	-	2	1	6	ДС/2
Тема 13. Методологія кількісної та якісної оцінки компонентів геосистем	7	2	-	1	4	ДС/2
Тема 14. Роль методів прогнозування та моделювання в географії	7	-	-	1	6	ДС ІНДЗ/2
Модульна контрольна робота № 3						КР/20
Разом за змістовим модулем 3	23	2	2	3	16	26
Всього годин	120	10	10	14	86	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка,

6. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми, зміст роботи	Кількість Годин	
		денна форма	заочна форма
1	Становлення методології дослідження в сучасній науці. 1. Поняття про методологію наукового дослідження 2. Особливості традиційної методології 3. Передумови формування модерністської методології. 4. Постмодерн в науці.	4	6
2	Застосування загальнонаукової методології в географії 1. Літературний підхід 2. Термінологічний підхід 3. Порівняльно-історичний підхід 4. Екологічний підхід	4	6
3	Теоретико-методичні принципи системного аналізу 1.Становлення системного підходу 2.Системно–структурний аналіз 3.Системно-функціональний аналіз4.Системно-генетичний аналіз	4	6
4	Значення географічного мислення 1.Внесок М.М. Баранського у географічну науку 2.Поняття про триєдиність географічного мислення 3.Географічне мислення за Е.Б. Алаєвим	4	6
5	Застосування традиційної географічної методології в наукових дослідженнях 1.Суть хорологічного підходу 2.Зародження територіального підходу 3.Застосування комплексного підходу 4. Класифікація і типологія географічних явищ і процесів. 5. Роль ландшафтного підходу в сучасній науці	4	6
6	Особливості застосування історичного підходу в географії 1. Значення категорії «час» та «простір» в географії, поняття про просторово-часовий підхід 2. Аналіз методу актуалізму, поняття про уніформізм 3. Роль ретроспективного аналізу в географічних дослідженнях	4	6
7	Принципи моніторингу геосистем.	4	6

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про геосистемний моніторинг 2. Властивості геосистем, їх основні типи 3. Особливості функціонування установ та організацій, що здійснюють моніторинг геосистем 		
8	<p>Принципи організації наукових досліджень в географії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про наукове дослідження 2. Роль підготовчого етапу в науці 3. Форми польових досліджень в географії 4. Організація камеральних робіт 	4	6
9	<p>Загальнонаукові вчення та їх використання в географії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика загальнонаукових учень, їх роль у науці. 2. Особливості вчення про еволюцію 3. Значення вчення про біосферу та ноосферу 4. Сучасне розуміння вчення про природокористування 	6	8
10	<p>Роль географічних теорій</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація теорій та їх місце і ієрархічній системі наукових знань 2. Поняття про географічний детермінізм 3. Роль теорії сталого розвитку 	4	8
11	<p>Концепції в географії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепції в ієрархічній системі наукових знань 2. Концепція геомоніторингу 3. Поняття про географічні ризики 	4	6
12.	<p>Методологія кількісної та якісної оцінки явищ та процесів в географії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості кількісної оцінки 2. Переваги в застосуванні якісної оцінки. Принципи ранжування 3. Поняття про кількісне та якісне порівняння 	4	6
13.	<p>Застосування прогнозування в географії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про прогноз, його мету і завдання 2. Види прогнозів. 3. Поняття про достовірність та похибку прогнозів 	4	6
14	<p>Аналіз географічних законів та закономірностей.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Місце законів та закономірностей у системі географічних знань 2. Відмінність між законами та закономірностями 3. Основні закони і закономірності в географії 	4	6
	Разом	58	88

Завдання самостійної роботи студентів вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- вимикати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати усі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Самостійно вивчати матеріал пропущеного заняття, за умов не виконання завдань практичних занять відпрацювати їх під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій викладача.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -25 %). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

V. Підсумковий контроль

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за дві модульні контрольні роботи, які проводяться у формі відкритих тестів (максимум – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу у т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді

контрольної роботи, завдання якої обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами. Контрольна робота складається з 6 питань: 4 – теоретичні, 2 – практичні (розрахункові). За кожну правильну відповідь студент отримує 5 балів (разом – 30).

Рейтинг студента з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про організацію контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти...» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Якщо у підсумку виконання усіх видів навчальної роботи з даної дисципліни студент набирає не менше 75 балів, то вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає екзамен. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Екзаменаційна оцінка визначається в балах (від 0 до 60) за результатами виконання завдань. На екзамен виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання й застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

До складання іспиту не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше, ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин переважну частину лекцій.

Орієнтований перелік теоретичних питань до іспиту

1. Об'єкт, предмет і завдання курсу
2. Поняття про метод, методику та методологію дослідження в науці
3. Наука та наукове пізнання
4. Структура методології дослідження
5. Становлення методології наукового дослідження
6. Загальнонаукові та конкретно наукові підходи в географії
7. Класифікація методів дослідження
8. Характеристика загальних та спеціальних методів дослідження
9. Основні етапи географічних досліджень
10. Наскрізні напрямки дослідження в географії
11. Структура географічної науки
12. Ієрархія географічних знань
13. Об'єкт дослідження у фізичній географії
14. Становлення системного підходу в науці
15. Принципи здійснення системного аналізу
16. Географічні системи.
17. Понятійно-термінологічні проблеми географії
18. Використання порівняльного підходу в географії
19. Суть методу аналогії
20. Значення історичного підходу для географічної науки
21. Відмінність між уніформізмом та актуалізмом
22. Методи історичного підходу
23. Вплив екологічного підходу на розвиток сучасної географії
24. Напрямки екологічного підходу
25. Геооекологічний підхід та геооекологія

26. Застосування ландшафтного підходу в географії
27. Традиційна географічна методологія
28. Поняття про географічне мислення
29. Суть хорологічного підходу
30. Значення територіального підходу
31. Класифікація та типологія в географії
32. Комплексний підхід в географії
33. Проблемний підхід в географії
34. Загальнонаукові вчення в географії
35. Глобальна роль вчення про біосферу і ноосферу
36. Загальногеографічні вчення в географії
37. Вчення про геоекологію та геосистеми
38. Значення вчення про конструктивну географію
39. Вчення фізичної географії
40. Вчення про географічну оболонку
41. Вчення економічної і соціальної географії
42. Вчення картографії та суміжних з географією наук
43. Загальнонаукові теорії в географії
44. Загальногеографічні теорії в географії
45. Теорія сталого розвитку
46. Теорії фізичної географії
47. Теорії економічної і соціальної географії
48. Теорії картографії та суміжних з географією наук
49. Концепції в географічній науці
50. Концепції географічного моніторингу
51. Поняття про гіпотези та їх роль в розвитку географії
52. Аналіз основних географічних гіпотез
53. Використання прогнозування в географії
54. Загальні принципи методу моделювання
55. Методи моделювання
56. Властивості моделей
57. Види моделювання
58. Використання просторово-часового підходу в географії
59. Властивості категорій час і простір.
60. Глобальні наукові революції
61. Теоретичні основи розвитку економічної і соціальної географії
62. Наукові здобутки М. М. Баранського
63. Наукові здобутки М.М. Колосовського
64. Наукові здобутки Докучаєва В.В.
65. Наукові здобутки Сочава В.Б.
66. Наукові здобутки Преображенського В.В.
67. Наукові здобутки Берга Л.С.
68. Наукові здобутки Григор'єва А.О.
69. Наукові здобутки Будико М.І.
70. Наукові здобутки Ісаченко А.Г.
71. Наукові здобутки Саушкіна Ю.Г.
72. Наукові здобутки Вернадського В.І.
73. Проблеми і перспективи сучасної географії
74. Наукові школи в Україні
75. Глобальні проблеми людства

VI. Шкала оцінювання

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та Інтернет-ресурси

Методичне забезпечення курсу:

1. Чижевська Л. Т. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з курсу «Теорія і методологія географічної науки»/ Л.Т. Чижевська – Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2016. – 59 с.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь/Э.Б. Алаев – М.: Мысль, 1983. –290 с.
2. Анучин В. А. Теоретические проблемы географии./ В.А. Анучин – М.: Мысль, 1972. – 264 с.
3. Арманд Д. Л. Наука о ландшафте/Д. Л. Арманд – М.: Мысль, 1975. – 286 с.
4. Баранский Н. Н. Научные принципы географии/Н. Н. Баранский- М.: Мысль, 1980. –239 с
5. Будыко М. И. Глобальная экология/М. И. Будыко- М.: Мысль, 1977. – 328 с.
6. Влах М. Р. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник / М. Р. Влах, Л. І. Котик. – Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2019. – 344 с.
7. Влах М. Р. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібн. для самостійної роботи студентів. Частина 1. Семінарські заняття. Тести / М. Р. Влах, Л. І. Котик. – Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2019. – 122 с.
7. Влах М. Р. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібн. для самостійної роботи студентів. Частина 2. Допоміжні навчальні матеріали / М. Р. Влах, Л. І. Котик. – Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2019. – 138 с.
8. Гоберман В. А. Технология научных исследований: методы, модели, оценки./В. А. Гоберман – М.: Наука, 2001. – 264 с.
9. Голубчик М. М. Теория и методология географической науки / М. М. Голубчик, С. П. Евдокимов, Г. Н. Максимов. – Москва : Владос, 2005. – 463 с.
10. Жупанський Я. І. Словник термінів і понять з географії / Я. І. Жупанський. – Чернівці: Технодрук, 2006. – 192 с.
11. Жюль К. К. Методы научного познания и логика./К. К.Жюль – К.: Вища школа, 2001. – 182 с.
12. Исаченко А. Г. Развитие географических идей/А. Г. Исаченко – М.: Мысль, 1971. – 416 с.
13. Исаченко А. Г. Теория и методология географической науки / А. Г. Исаченко. – М. : Академия, 2004. – 400 с.
14. Капітан Н. М. Методика та методологія наукових досліджень/Н. М. Капітан – Луцьк: РВВ «Вежа», 2006. – 36 с.

15. Ковальчук П. І. Моделювання і прогнозування стану навколишнього середовища./П. І. Ковальчук – К.: Либідь, 2003. – 208 с.
16. Круль В. П. Історія та методологія географічної науки: конспект лекцій / В. П. Круль. Чернівці: Рута, 2000. – 84 с.
17. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень/О. В. Крушельницька – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
18. Максаковский В. П. Географическая картина мира. В 2 книгах. / В. П. Максаковский. – 3-е изд., испр. – М.: Дрофа, 2006. – 495 с.
19. Мороз С. А. Методологія географічної науки : навч. посібник / С. А. Мороз, В. І. Онопрієнко, С. Ю. Бортник. – К. : Заповіт, 1997. – 333 с.
20. Наука і цінність людського буття : колективна монографія / [за заг. ред. проф. В. П. Мельника]. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – 452 с.
21. Немець К. А. Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу : навч.-метод. посібник / К. А. Немець, Л. М. Немець. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. – 172 с.
22. Пащенко В. М. Методологія та методи наукових досліджень : підручник / В. М. Пащенко. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2011. – 256 с.
23. Петрук В. Г. Основи науково-дослідницької роботи: Навч. Посібник для студентів за спец. «Екологія та охорона навколишнього середовища»./В.Г. Петрук – Вінниця: «Універсум - Вінниця», 2005. – 144 с.
24. Саушкин Ю. Г. История и методология географической науки/Ю. Г. Саушкин – М.: Изд. МГУ, 1976.
25. Саушкин Ю. Г. Экономическая география: история, теория, методы и практика./Ю. Г. Саушкин – М.: Мысль, 1973.
26. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. – О.: Астропринт, 2005. – 631 с.
27. Хорев Б. С. Территориальная организация общества/Б. С. Хорев – М.: Мысль, 1981.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Багров М. В. Землезнаство. Підручник/М. В. Багров, В. О. Боков, І. Г. Черваньов. За ред. П. Г. Шищенка. – К.: Либідь, 2000. – 464 с.
2. Мересте У. И. Современная география : вопросы теории / У. И. Мересте, С. Я. Ныммик. – М., 1984. – 296 с.
3. Мукитанов Н. К. От Страбона до наших дней : эволюция географических представлений и идей / Н. К. Мукитанов. – М. : Мысль, 1985. – 237 с.
4. Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія / [упор. та авт. біогр. статей проф. О. Шаблій]. – Львів : Видав. центр ЛНУ імені І. Франка, 2007. – 1008 с.
5. Уемов А. И. Системный подход к проблеме классификации наук и научного исследования//Философские науки, № 2, 2002. – 34 с.
6. Фаренік С. А. Логіка і методологія наукового дослідження. Науково-методичний посібник. /С. А. Фаренік – К.: Вища школа, 2000. – 217 с.
7. Філіпенко А. С. Основи наукової діяльності/А. С. Філіпенко – К.: Академвидав, 2004. – 208 с.

8. Чижевська Л. Т. Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області: колективна монографія. / за ред. В. О. Фесюка. – К.: ТОВ «Підприємство «Ві Ен Ей», 2016. – 316 с.

9. Чижевська Л. Т. Методика геоекологічної оцінки Шацького району / Л. Т. Чижевська, С. В. Полянський // Природа Західного Полісся та прилеглих територій: зб. наук. пр. Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2017. – № 14. – С. 38-42.

10. Чижевська Л. Т. Теорія і методика визначення якості поверхневих вод у Волинській області / Л. Т. Чижевська // Природа Західного Полісся та прилеглих територій: зб. наук. пр. Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2018. – № 15. – С. 69-74.

11. Чижевська Л. Т. Геоекологічний аналіз водогосподарського комплексу міста Вараш Рівненської області / Л. Т. Чижевська // Природа Західного Полісся та прилеглих територій: зб. наук. пр. Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2019. – № 16. – С. 50–54.

12. Шаблій О. Суспільна географія: у чотирьох кн. [Вибрані твори] / О. Шаблій // Кн. перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 814 с.; Кн. друга. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 706 с.; Кн. третя. Проблеми теоретичних досліджень, геогуманістики, географічної освіти. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 562 с.; Кн. четверта. У пошуках істини. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 838 с.

13. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. Н. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. / В. М. Шейко – К.: Знання-Прес, 2003. – 295 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання // www.nbuv.gov.ua.

2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>

3. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника // <http://www.library.lviv.ua>

4. Програма розвитку ООН, звіти та інформація про людський розвиток [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.undp.org>.

5. Статистические данные по странам мира [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://iformatsiya.ru/tab1/459-statisticheskie-dannye-stran-mira-za-2010-god.html>

6. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>